

Gdańska

Dzielnice: Bielany

Osiedla: Słodowiec

Atrybuty: Nazwy własne Nazwy geograficzne Nazwy miejscowości polskich

Rok utworzenia nazwy:

Opis

Gdańsk powiatowe miasto w woj. pomorskim, u ujścia Motławy do Wisły, port nad Morzem Bałtyckim. Wzmiankowane w 997 roku jest jednym z najstarszych w Polsce. Jego nazwa wywodzi się zapewne od nieużywanego już słowa "gdanie", którym określano zarośnięte rozlewisko wodne.

Ciekawostki

Tu właśnie, na górze, stał XVII-wieczny **pałacyk królowej Marysieńki**. W 1720 roku posiadłość przeszła na Augusta II, stając się pałacykiem myśliwskim. Za Augusta III założono tu zwierzyniec królewski, gdzie miały miejsce polowania i huczne uczyty. Od 1816 r pałac staje się siedzibą Instytutu Agronomicznego. Antonio Corazzi rozbudował wtedy jego pomieszczenia. W latach 1862-1915 budynek zajęty został na koszary dla wojsk rosyjskich, później schronisko dla nieuleczalnie chorych, aż wreszcie Wojskowa Centralna Szkoła Gazowa. Na początku wieku XX osadę tutejszą zwano Gertnernówką, czyli Ogrodniczką: mieściły się tu ogrody i winnice studentów Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa, którą Rosjanie zamknęli w 1861 r.

Stan obecny:

Krzyż. Powstał w listopadzie 1933 z okazji powstania linii tramwajowej na Bielany. Wystawiony został prawdopodobnie przez Tramwaje Warszawskie, zrobiony został ze słupa trakcyjnego. Na krzyżu widać przestrzeliny po kulach z II wojny.

Nr 2: **Kamienica Spółdzielni Stowarzyszenia Urzędników Państwowych.** Rozległa kamienica powstała ok. 1930 roku wg proj. Adama Paprockiego. W tym budynku mieszkało wiele znanych i wybitnych osób, m.in. Leon Nadolski - inspektor skarbowy, współzałożyciel i prezes Spółdzielni Mieszkaniowej Członków Stowarzyszenia Urzędników Państwowych; Adam Paprocki (1891-1940) -

architekt i projektant tegoż budynku; Danuta Tarkowska popularna doktor; Marian Rejewski (1905-1980), wybitny matematyk kryptolog, który wraz z Jerzym Różyckim i Henrykiem Zygalskim złamał kod Enigmy .

Po wojnie mieściła się tu prężna firma budowlana.

Na frontowej ścianie **tablica** "Leonowi Nadolskiemu Prezesowi Spółdzielni Stowarzyszenia Urzędników Państwowych W Latach 1929 - 1969 Oraz Współtwórcom Spółdzielni Mieszkańcy" (odsłonięcie - rok 1978).

Z rogu tego domu (z ul. Bieniewicką), 14.09.1944, dwóch żołnierzy AK Żubr, plutonowy podchorąży Jan Boy Ogulewicz i kapitan podchorąży Jerzy Obwieś Harland, nie pozwolili oddziałowi hitlerowskiemu zająć osiedla przy ul. Gdańskiej (o czym przypomina tablica pamiątkowa)

Nr 4a: **Miejsce uświęcone krwią Polaków:** zbiorowe morderstwo 100 lokatorów dokonane przez hitlerowców. (Tablica) Mieścił się tu tzw. Pekin.

Nr 6: **Szkoła Gazowa.** Powstała przed wojną, w czasie wojny obsadzona była załogą niemiecką; o budynek toczyły się boje 04.08.

Nr 6a: **Centrum Stowarzyszenia Pomocników Mariańskich w Polsce.** W tym miejscu zacięte walki toczyło Zgrupowanie Żmija i pluton 2507 AK. Dziś nowy budynek zajmują księża marianie.

Kościół p.w. Matki Boskiej Królowej Polski księży marianów. Zbudowany został w latach 20 wieku XX na fundamentach pałacyku Marysienki, rozbudowany w latach 60. Dla swej żony, Marysienki, Jan III Sobieski zbudował tu pałacyk, letnią rezydencję, według planów Tylmana z Gameren. Nieopodal zbudowano 2 pawiloniki. Od imienia Marii i od tego, że pałacyk stał na górcie, miejsce to nazwano z francuska Marie-Mont, górą Marii, co spolszczono na Marymont. W 1720 r. posiadłość zakupił August II Sas i przerobił ją na willę myśliwską, a pawiloniki na domki dla łowczych. Sasi przekształcili pobliski laszek na zwierzyniec i Marymont stał się ich ulubionym miejscem polowań. Laszek ów był również popularnym miejscem pojedynków szlachty: zginął tu np. Adam Tarło w walce z Kazimierzem Poniatowskim. Po śmierci Augusta III Marymont wydzierżawiono posłowi angielskiemu T. Wrongthonowi, a w latach 1771-83 marszałkowi nadwornemu koronnemu Franciszkowi Rzewuskiemu, który odnowił i upiększył posiadłość. Następnie został sprzedany rządowi pruskiemu, a w 1806 stał się własnością Księstwa Warszawskiego. W roku 1818 w zabudowaniach pałacu założono Instytut Agronomiczny (â), dzięki S. Staszicowi, Tadeuszowi Mostowskiemu, Ksaweremu Lubeckiemu i in. Na dole pałacyku usytuowano kaplicę, a na piętrze gabinety. Przebudowę w 1820 zajął się Antonio Corazzi, który wybudował gmach główny szkoły. Na północ od pałacu Bogumił Jastrzębski założył ogród botaniczny. Instytut zlikwidowano w 1962, przenosząc zbiory i archiwa do Puław. W latach 1863 1915 mieściły się w szkole koszary konnicy, a w pałacu magazyn wojskowy. Po I wojnie światowej Zarząd Miejski umieścił tu schronisko dla nieuleczalnie chorych. W latach 1925 1939 mieściła się tu Warszawska Centralna Szkoła Gazowa, choć sama kaplica, od 1928, służyła mieszkańcom Marymontu. W czasie Powstania Warszawskiego, z pożogi ocalała jedynie kaplica. Dziś mieści się tu kościół.

Instytut Agronomiczny. Staraniem Staszica i Lubeckiego, Aleksander I powołał 05.10.1816 instytut na Marymoncie. Zapewnił szkole stały budżet, dał 2 folwarki: Ruda i Wawrzyszew, a w 1820 dołączono do nich Buraków. Naukę rozpoczęto w 1820. Dyrektorem został Jerzy Benjamin Flatt, miał do dyspozycji tylko 2 profesorów. Otwarcie w 1824 Szkoły weterynaryjnej na Burakowie ułatwiło nieco pracę. Wydział wyższy ukończyły 72 osoby, szkołę wiejską 10, a weterynaryjną 12. W 1833 powołano Komitet Nadzorczy, aby opracować nową formułę padającej szkoły i w 1836 wznowiła ona działalność. Nowym dyrektorem został Michał Oczapowski. Nauka trwała 2 lata i aby otrzymać patent, trzeba było jeszcze odbyć 2-letnią praktykę w gospodarstwie wiejskim. W 1845 ukończono nowy gmach szkoły wg proj. Corazziego; mieściły się w nim mieszkania studentów, sale wykładowe, gabinet fizyczno-przyrodniczy i sala gimnastyczna. Oprócz Oczapowskiego, wykładali tu również

prof. Edward Ostrowski (twórca pierwszej polskiej ustawy weterynaryjnej) bardzo szanowany i lubiany z powodu swego krasomówstwa, Stanisław Zdzitowiecki, ukochany przez wszystkich przyrodnik Wojciech Jastrzębowski. W 1853 dyrektorem został Seweryn Zdzitowiecki, za Oczapowskiego, który odszedł na emeryturę. W 1857 przedłużono naukę do lat 3 i zlikwidowano praktyki, jednak dostać się do instytutu mógł tylko ktoś z patentem dojrzałości. W 1862 Instytut przestał istnieć w wyniku reformy Wielopolskiego, a po powstaniu styczniowym przejęto je na koszary. W 1915 magistrat przeznaczył budynki na schronisko dla nieuleczalnie chorych.

Nr 10: **Miejsce uświęcone krwią Polaków:** w czasie Powstania Warszawskiego zgładzono tu 12 osób

Róg Paska i Gdańskiej: **Miejsce uświęcone krwią Polaków:** zgładzonych ok. 100 osób.

Nr 12: **Kamienica piętrowa.**

Dąb szypułkowy. Pomnik przyrody o obwodzie 330 cm.

Krzyż i tablica. Stanęły tu ku czci 10 cywili rozstrzelanych tu 14.09.1944 przez oddziały niemiecko-ukraińskie.

Nr 21: 14.09.1944 **hitlerowcy rozstrzelali tu 10 Polaków**

Nr 27\31: **Biurowiec Hector II.** Powstał w 199? wg proj. Stefana Kuryłowicza i zespołu.

Nr 33: **Olejarnia Warszawska.** Podczas wojny stała tu Olejarnia Warszawska Krichmayera i Marczewskiego. Powstała w 1850, w czasie wojny obsadzona była załogą niemiecką; o budynek toczyły się boje 04.08.

Data nadania nazwy:
